„Partizanatul fanatic”. O interogaţie despre obsesia Modelului în critica literară[1]

Raluca PERȚA DUNĂ[*]

Key-words: *Model*, *postwar poetry*, *the anxiety of influence*, *Harold Bloom*, *American poetry*, *Emerson*

1. În așteptarea „marelui poet, poate nenăscut”

Una dintre cele mai uzuale formule în critica de poezie, atât românească, cât şi occidentală, este comparaţia cu un model, imanent sau istoric. Este un tipar de lectură, de evaluare critică, poate chiar o figură retorică intrată în obişnuinţă. Poeţii sunt comparaţi cu predecesorii sau contemporanii lor, sunt cotaţi în funcţie de paradigma în care se încadrează, de Modelul la care critica unei anumite epoci aderă. Tradiţia noastră poate că este ilustrată cel mai bine de un comparatist convins precum G. Călinescu, cu formulele sale deja intrate în manuale, dar criticii anilor ’60, ’70, ’80, ’90 sau 2000 continuă linia aceasta, nu neapărat comparatistă, în înţelesul propriu al termenului, adică interesată de legături, filiaţii, transferuri culturale, cât mai ales obsedată de Model[2]. În cazul poeziei, constatăm de multe ori pasiunea criticii pentru configurarea, instaurarea şi menţinerea unui Model absolut şi de necontestat (Mihai Eminescu, Nichita Stănescu etc.), pasiune care îşi are reversul, ura împotriva Modelului, cum s-a întâmplat cu Eminescu, în anii ’90–2000, dar şi cu Nichita Stănescu, încă din anii ’80, violent contestat de către critici optzecişti sau promotori ai scriitorilor din propria generaţie. Poate fi vorba de un fel de fascinaţie autoidolatră a criticii de a meşteri un calapod care să-i reflecte propriul chip, poate fi dorinţa de a impune sau confirma propria grilă, propriul model teoretic. În orice caz, fascinaţia pentru Model nu îi caracterizează, cum ne-am putea aştepta, doar pe criticii „moderniști” sau apărători ai (neo)modernismului, ea apare, uneori, cu precădere la criticii promotori ai optzeciştilor şi la adepţii convinşi ai postmodernismului românesc.

Un critic român consacrat precum Nicolae Manolescu, în multe dintre cărţile sale, dedicate fie prozei (Manolescu 1976), fie poeziei (Manolescu 1968[3], Manolescu 1987), îşi

[1] Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului „Cultura română şi modele culturale europene: cercetare, sincronizare, durabilitate”, cofinanţat de Uniunea Europeană şi Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operaţional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007–2013, contractul de finanţare nr. POSDRU/159/1.5/S/136077.

[*] Institutul de Istorie şi Teorie Literară „G. Călinescu”, Bucureşti, Academia Română.

[2] Pentru o teorie şi descriere a complexelor literaturii române, în fond a modelelor constitutive, care bântuie obsesional imaginarul cultural şi critic românesc, vezi Martin 1981.

[3] Volumul este ulterior reprodus, împreună cu câteva texte antologate din mai multe volume dedicate prozei, într-o ediţie alcătuită de Mircea Mihăieş (Manolescu 2003). Această viziune a evoluţiei literare se subordonează însă unui sistem critic anistoric, în care Modelul determină structura, iar acest model este cel al poeziei

BDD-A19999 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:36 UTC)

trădează adesea apetența pentru crearea unui model teoretic aprioric, care poate, în fond fără probleme, să se substituie materiei reale pe care literatura o oferă. Din acest punct de vedere, frazele de la finalul cărţii *Metamorfozele poeziei* sună oracular:

> Trăim în aşteptarea *marelui* poet, poate nenăscut, care să ne smulgă din iluzoriul nostru echilibru, redându-ne unei singure posibilităţi, călăuzindu-ne către ea toate aspiraţiile, toată iubirea, care să ne revele bucuria uitată de a fi unilaterali, partizani, fanatici (Manolescu 2003: 99).

Într-un fel, aici se află *in nuce* visul criticului de poezie român, acela al unui „partizanat fanatic", al unei adeziuni unilaterale, totale, cvasi-amoroase, pentru Marele Poet, „nenăscut". Reflectă această aşteptare o natură cvasi-religioasă a emoţiei sau a lecturii critice? Poetul nenăscut e acel Mesia care ne revelă bucuria uitată a fanatismului, canalizându-ne iubirea? Este legitim să ne întrebăm dacă acest poet „nenăscut" nu reprezintă de fapt creaţia fantasmatică a Criticului care tânjeşte după el, tocmai pentru a-i confirma poziţia, teoria, „credinţa", propriul Model. Cum îl va recunoaşte însă Criticul pe Marele Poet? Răspunsul e simplu: dacă Poetul va vesti aceeaşi „evanghelie" ca şi Criticul, dacă îi va confirma aşteptările despre ce înseamnă Marea Poezie. Adică propriul Model.

Evident că orice sistem teoretic, orice evaluare critică presupune, conştient ori nu, o proiecţie auctorială personală, un *partis-pris* aprioric, o *interpretare*: „Orice lectură critică este întotdeauna o reprezentare şi o interpretare a propriilor proceduri interpretative", cum spune Umberto Eco (Eco 1991: 194). Suntem prizonierii propriului eu şi ai unei *Weltanschauung*, determinată, la rândul ei, de factori multipli, sociali, culturali, etnici, religioşi, politici etc. Nu voi insista asupra acestui aspect, dar rămâne de investigat dacă nu poate fi vorba, în cultura română, de o fascinaţie (poate proprie unor structuri socio-culturale profund naţionaliste sau doar tradiţionale), pentru intelectualul ca „myth-making"[4], ca individ capabil şi chemat să coaguleze, să proiecteze mituri la nivelul mentalului cultural, un intelectual proteic, genial, de tipul Nicolae Iorga sau G. Călinescu, învăluit într-o aură cvasi-religioasă. Această propensiune a intelectualului român pentru crearea unor mituri, a unor modele indiscutabile, se poate discerne şi în ultimul deceniu, la critici de toate vârstele. „Canonul se face, nu se discută", sintagma lansată recent de N. Manolescu concentrează natura ne-negociabilă, profund personală şi absolutistă a Modelului.

În critica română a ultimelor decenii întâlnim frecvent astfel de forme de discurs autoritare, hegemonice, absolut convinse de sine, seducătoare formal şi aspirând la o seducţie necondiţionată a cititorului. Paradoxal, discursul acesta critic ne-problematizant, totalitar, se instituie în zone culturale care promovează şi reprezintă alternativa postmodernă. În anii '80–2000, în numele atât de relativ al postmodernismului, se elaborează discursuri, strategii, modele critice de o unilateralitate şi inflexibilitate care pot fi caracterizate drept expresii ale unui tardo-modernism exacerbat, ale unei aspiraţii inconştiente către o totalitate refuzată, pierdută, dar totuşi dorită cu ardoare. Mircea Cărtărescu, în *Postmodernismul românesc* (1999) poate că e exemplul cel mai grăitor pentru elaborarea unui model critic total, partizan şi unilateral, din perspectiva aderării la

autoreflexive.

[4] Cf. Hutchinson, Smith (eds.) 1994: 123. Hutchinson îl dă drept exemplu pe Nicolae Iorga, în România, pentru acel „not mere scholar, but rather «myth-making» intellectual".

BDD-A19999 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:36 UTC)

postmodernitate.

Dar ce numim Model? Dificil de disociat de concepte precum paradigma sau canonul, atât de folosite în critica românească a ultimelor două-trei decenii. Modelul presupune o grilă, un şablon, dar este totuşi mai mult decât un pat al lui Procust, este un complex de concepte care acţionează, conştient sau nu, ca valori. Modelul este preexistent, el deterrmină configuraţii culturale sau literare precum canonul sau paradigma. Dincolo de elementul social, politic, istoric etc., aş atribui modelului şi o valoare simbolică, un fel de supra-etajare faţă de concepte similare sau apropiate precum canonul, paradigma, teoria etc. În funcţie de Modelul său (preluat, adaptat, inventat), fie conştient, programatic, fie accidental sau inconştient, criticul sau un grup de critici elaborează o teorie, valorizează sau, din contră, resping o operă sau un autor, aderă la o paradigmă, construiesc un canon etc.

2. „Anxietatea influenţei” – o teorie a Modelului?

În cadrul unui câmp literar, perceput atât pe axa sincroniei, cât şi în diacronie, o teorie a modelului (modul în care modelul este elaborat, transmis sau contestat) se leagă, firesc, de o teorie a influenţei. Conceptul cunoscutului critic american Harold Bloom de „anxietate a influenţei”, aplicat în principal poeziei, poate fi adus în discuţie întrucât teoria lui Bloom, contestată şi contestabilă, revizuită de el însuşi în ultima sa carte din 2011, este în fond o teorie a Modelului absolut şi incontestabil. Firește, este şi o teorie a Canonului, dar Canonul are un Centru, nesubstituibil, reperul valoric, cel care generează Canonul. Celebra sa confesiune de credinţă „Pentru mine Shakespeare este Dumnezeu” sintetizează cel mai bine toată teoria sa, aplicată în *The Western Canon. The books and the school of the ages*” (Bloom 1994)[5]. Dar şi istoria poeziei, de care Bloom s-a ocupat în volumele anterioare şi la care a revenit ulterior, nu este decât o istorie a influenţei fundamentale şi formatoare a Modelului[6]. Într-un articol aniversar, intitulat „The sage of the Concord”, în care sintetizează viziunea sa despre rolul fondator al lui Emerson în cultura americană, Harold Bloom face un tablou ecstatic în care Emerson, eroul naţional prin excelenţă, nu doar cultural, ci şi politic, religios, devine o chitesenţă a spiritului american:

> Born on May 25, 1803, Emerson is closer to us than ever on his 200th birthday. [...] Emerson remains the central figure in American culture and informs our politics, as well as our unofficial religion [...].
>
> In the domain of American literature, Emerson was eclipsed during the era of T.S. Eliot, but was revived in the mid-1960s and is again what he was in his own time, and directly after, the dominant sage of the American imagination. […]
>
> “O you man without a handle!” was the exasperated outcry of his disciple, Henry James Sr. […] Like Hamlet, Emerson has no handle, and no ideology. And like

[5] Pentru traducerea românească avem două versiuni: Bloom 1998 (traducere de Diana Stanciu), respectiv Bloom 2007 (traducere de Delia Ungureanu).

[6] Cealaltă carte influentă a lui Bloom este *The Anxiety of Influence*: A *Theory* of *Poetry* (Bloom 1973). În românește apare la Paralela 45, Pitești, în 2008, în traducerea lui Rareş Moldovan. Cartea care reia, completând, modificând şi nuanţând ideile din *Anxietatea* influenţei este Bloom 2011a (paperback ed., 2012). Shakespeare ocupă acelaşi rol fundamental în istoria poeziei de limbă engleză,Whitman, primul mare poet american, aduce „moartea Europei”, implicit, naşterea Americii. Capitolul dedicat lui Emerson se intitulează, profetic *A Poetry yet to be written*, „o poezie care urmează să fie scrisă”.

BDD-A19999 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:36 UTC)

> another disciple, the greatest American poet, Walt Whitman, Emerson was not bothered by self-contradiction, since he knew he contained endless multitudes […].
>
> Almost all post-Emersonian writers of real eminence in American literature are either passionately devoted to him or moved to negate him […].
>
> On the other side, there is the testimony of Whitman, celebrating Emerson as the explorer who led us all to "the shores of America". Thoreau and Emily Dickinson can be said to evade Emerson, but only after absorbing him, while Robert Frost was the most exuberant of all affirmers of Emerson. There are too many to cite: no single sage in English literature, not Dr Johnson nor Coleridge, is as inescapable as Emerson goes on being for American poets and storytellers (Bloom 2003)[7].

Nu cred că se poate imagina un portret mai unilateral pe care un critic să îl construiască, în mileniul al III-lea, unui scriitor. Este un fel de „Le Livre" a lui Stéphane Mallarmé, cartea care conţine toate cărţile, un proiect şi o proiecţie totală şi totalitară, evident unilaterală, mai mult decât partizană. Într-un cuvânt, Emerson pare Totul sau că înglobează, în structura sa proteică şi contradictorie, totul, reflectând în acelaşi timp viitorul şi trecutul, înglobând în sine o întreagă cultură, prevestind-o şi determinându-i evoluţia, printr-un proces de fagocitare. Înainte de a se naşte, cultura americană este deja înghiţită de Emerson. Nu îi poate scăpa nimeni, a-l admira sau a-l respinge e totuna, nu există alternativă, Emerson e „inescapable" pentru poeţi sau prozatori deopotrivă. Mi se pare foarte interesantă această teorie a Modelului ca matrice mai degrabă maternă decât paternă, deşi s-a vorbit în general despre incorporarea freudismului în gândirea lui Bloom şi despre teoria anxietăţii influenţei ca o variantă a „dramei familiale" de tip oedipian. Emerson e prezentat însă nu ca un fel de Pater generator de fii, de copii care reproduc imagini ale tatălui, ci mai degrabă ca o matrice uriaşă, eternă, care conţine şi aboarbe sau resoarbe.

Ideile prezentate în acest articol, publicat pe site-ul unui ziar de mare tiraj şi influenţă internaţională, nu sunt noi, ele reiau şi amplifică la o scară mult lărgită (inclusiv ca retorică) un articol mai vechi cu 20 de ani, publicat în „The New York Review of Books". Acest articol, o recenzie la o monografie dedicată lui Emerson de John McAleer, se numeşte, simplu şi provocator, *Mr America* şi conţine, *in nuce*, teoria Modelului naţional, diferenţiator şi generator, „sursă" a literaturii şi culturii de după el:

[7] Articolul este publicat în „The Guardian", pe 24 mai 2003, exact la împlinirea a două secole de la naşterea lui Emerson. „Născut pe 25 mai 1803, Emerson este mai aproape decât oricând de noi, la cea de-a 200-a aniversare a sa. […] El rămâne figura centrală a culturii americane, inspirând atât politica, cât şi religia noastră neoficială. […] Pe tărâmul literaturii americane, Emerson a fost eclipsat în epoca lui T.S. Eliot, dar a fost reluat la mijlocul anilor 60 şi este din nou ce era pe vremea sa şi imediat după, adică cel mai important înţelept al imaginarului American. […] «O, omule pe care nu ai de unde să-l apuci!» a fost exclamaţia exasperată a discipolului său Henry James Sr […]. Ca şi Hamlet, Emerson nu poate fi apucat de nicăieri, el nu are o ideologie. Şi ca alt discipol, cel mai mare poet american, Walt Whitman, Emerson nu a fost deranjat de propriile contradicţii, de vreme ce ştia că el conţine o infinitate de multitudini. […] Aproape toţi scriitorii americani importanţi de după el îi sunt ori devotaţi cu pasiune, ori simt nevoia să îl nege cu vehemenţă. […] De cealaltă parte, e mărturia lui Whitman, celebrându-l pe Emerson ca fiind exploratorul care ne conduce pe toţi spre «ţărmurile Americii». Thoreau şi Emily Dickinson se poate spune că «evadează» din Emerson, dar numai după ce de fapt l-au absorbit, în timp ce Robert Frost a fost cel mai exuberant dintre toţi cei care l-au afirmat pe Emerson. Prea mulţi ar fi de citat: niciun singur înţelept al literaturii engleze, nici Dr Johnson, nici Coleridge, nu este aşa de «inevitabil», aşa cum continua să fie Emerson pentru poeţii şi prozatorii americani" [trad. n.].

BDD-A19999 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:36 UTC)

> Emerson is the mind of our climate; he is the principal source of the American difference in poetry and criticism and in pragmatic postphilosophy.
>
> That is a less obvious truth, and it also needs restating, now and always. Emerson, by no means the greatest American writer, perhaps more an interior orator than a writer, is the inescapable theorist of virtually all subsequent American writing. From his moment to ours, American authors either are in his tradition, or else in a countertradition originating in opposition to him[8] (Bloom 1984: 19–24).

3. Critica literară, Sublimul şi Modelul. „What could a literary messiah be?” (Bloom)

Este vorba, evident de un construct ideologic, pe care Harold Bloom îl dezvoltă de-a lungul deceniilor. Emerson nu conţine *in nuce* toată literatura americană, ci americanitatea însăşi, şi atunci această imagine a scriitorului-Model devine un prototip al eroului naţional fondator, un erou total, în care America de ieri şi de azi se reflectă şi se recunoaşte, în contradicţiile, proteismul, pragmatismul şi cinismul ei. Aş mai observa accentul pus, la finalul acestui text, pe conceptul de *putere*, legat de ideea de „americaneitate”, esenţial în portretul, atât al lui Emerson, cât şi al Americii. Mesajul final al acestui text se centrează pe ideea de putere politică şi de „self-reliance”, adică „a te baza pe tine însuţi” (trimitere la unul dintre eseurile faimoase ale lui Emerson, dar şi la textul lui Bloom despre Emerson, din 1976[9]).

În fond, ne putem întreba de ce Bloom îl alege pe Emerson pentru a ocupa poziţia centrală de Model al culturii americane. Argumentul său e simplu: pentru că el neagă primul subordonarea culturală a Americii faţă de Anglia şi faţă de Europa, el îşi este într-un fel propriul tată, se auto-generează (de aici şi importanţa ideii de „self-reliance”, de autonomie). El este cel care se bazează doar pe sine însuşi, iar puterea sa – ca şi a Americii – vine din auto-determinare. Teoria criticului Bloom este, prin urmare, o teorie profund naţională şi ideologică, care are în centru un Erou fondator – un Model absolut, ales pe criteriul *puterii* autonome, autogenerate, pe care acesta o produce şi o iradiază.

Un critic american contemporan, Mutlu Konuk Blasing (Blasing 1987), vede în acest model emersonian al poeziei americane figura tatălui „metamorfic”, cel care stă în „centrul” culturii, dar având atâtea diferite chipuri şi generând „influenţe” multiple. Este extrem de interesant acest tablou al Modelului şi din încă un punct de vedere, dincolo de figura familială (a tatălui sau a mamei) pe care acesta o înglobează: Emerson este cel care nu poate fi apucat, atins, el este, asemenea lui

[8] „Emerson este mintea climatului nostru; este sursa principală a diferenţei americane, în poezie, critică şi filozofie pragmatică. Este un adevăr mai puţin evident, care ar trebui mereu repetat, că Emerson, desigur nu cel mai mare scriitor american, poate mai mult un orator al interiorităţii proprii decât un scriitor, este teoreticianul virtual al oricărui text american ulterior şi niciun text care se va mai scrie după el nu va putea să scape influenţei sale. Din epoca sa şi până la noi, toţi autorii americaniori au stat în directa sa tradiţie, ori s-au plasat într-o contra-tradiţie care îşi are originea în simpla opoziţie faţă de el ” [trad. n.].

[9] *Self-Reliance* este unul dintre eseurile cele mai cunoscute şi influente ale lui Emerson, prima oară publicat în 1841, în *Essays*: *First Series*. Primul eseu al lui Bloom despre Emerson se intitluează elocvent *The Self-Reliance of American Romanticism*, şi e inclus în volumul său *Figures of Capable Imagination* (Bloom 1976: 44–64). Un articol recent, publicat sub formă de editorial în „New York Times” (11 octombrie 2008), de Bloom, poartă titlul *Out of Panic, Self-Reliance* şi îi recomandă preşedintelui actual, Barack Obama să se inspire din Emerson pentru a ieşi din criza financiară. Conceptul de „self-reliance” revine, în articolele lui Bloom despre Emerson, cu diverse implicaţii, culturale, literare, economice, politice.

BDD-A19999 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:36 UTC)

Hamlet, o enigmă care nu poate fi înţeleasă, percepută, cuprinsă ori limitată. Aceste sugestii apropie teoria Modelului a lui Bloom nu doar de sfera politicii şi a puterii, dar şi de sfera religiosului, a misterului intangibil. Titlul articolului din 1984, *Mr America*, ca şi sugestiile textului din 2003, punctează natura masculin-feminină a acestui Model, care adună şi îmbină contradicţii şi care deopotrivă generează şi absoarbe.

Teoria modelului şi a eroului este strâns legată, în concepţia lui Bloom, de o altă teorie literară, aceea a sublimului. Bloom se declară de pe băncile facultăţii un adept al lui (Pseudo)Longinus, în contradicţie cu profesorii săi de pe atunci şi cu teoriile la modă ale New Criticism. În cărţile sale, el insistă pe această certitudine, expusă încă din antichitate de Longinus şi reluată de romantici: marea literatură exprimă sublimul. Anxietatea influenţei, scrie el în ultima sa carte, este o chestiune de „identitate personală şi literară": ce sunt eu, care este vocea mea, unde începe non-eul şi vocile celorlalţi? Sublimul dă „forţă imaginativă", dar şi slăbiciune, provocându-te să recunoşti că nu poţi fi pe deplin autorul propriei opere sau al propriului eu. A crea o operă înseamnă a imagina, a te imagina, a-ţi crea identitatea pornind, conştient sau nu, de la Model(e), recreându-le.

> My reflections on influence from the 1970s onwards have focused on writers of imaginative literature, especially poets. But influence anxiety is not confined to poets, novelists and playwrights. It is a problem for critics as well[10] (Bloom 2011b).

Criticii, recunoaşte el, ca şi poeţii, fac operă de imaginaţie, şi nici ei nu sunt scutiţi de anxietatea influenţei. În acest text el pune, la final, întrebarea ce este un „mesia literar" – acel personaj care produce un „displacement" imaginar, astfel încât pare să premeargă, să prevestească şi scriitori de dinaintea lui, nu doar să-i prevestească pe cei viitori. Perspectiva sa, asumat non-creştină, iudaică, admite el, nu necesită un „displacement", o deplasare sau înlocuire a „Scripturilor". Criticul literar (descoperitorul şi promotorul acestui „mesia" literar) într-o epocă a „Dezinformării", nu mai are menirea, pare să spună el, să prevestească viitorul sau trecutul, să îl modifice, doar să „citească, recitească, descrie, evalueze". Este noua viziune pe care o propune Bloom? Epoca Sublimului[11] a apus? Răspunsul său e ambiguu. Limbajul său indică însă clar o evaluare a sferei literare în termeni mai degrabă religioşi sau provenind din zona experienţiei religioase iudaice. Este aşteparea Marelui Poet o astfel de proiecţie culturală din sfera, refuzată, a religiei? Reprezentarea Marelui Poet sau a Marelui Critic ca „mesia", ca Model absolut – care urmează să vină – sau care a venit deja pare un *topos* al unei reprezentări prin excelenţă religioase. Este critica de acest tip – obsedată de anxietatea influenţei, de Modele – o moştenitoare a criticii sublimului (romantic), imposibilă în era dezinformării mediatice? În orice caz, Harold Bloom şi critica sa indică şi ilustrează o tendinţă a criticii de a construi reprezentări de tip religios, mituri, care să bântuie obsesiv imaginarul cultural laic. Formula, cuprinsă în titlul ultimei cărţi a lui Bloom – literatura ca „mod de viaţă" – îi uneşte deopotrivă pe scriitori şi pe criticii lor în acest proiect auto-mitizant.

[10] „Reflecţiile mele despre influenţă, din anii 1970 încoace, s-au concentrat pe literatura de imaginaţie, şi mai ales pe poeţi. Dar anxietatea influenţei nu se reduce la poeţi, prozatori, dramaturgi, este o problemă şi pentru critici în egală măsură" [trad. n.] (Bloom 2011b).

[11] Într-un interviu cu Antonio Weiss (Bloom 1991), mărturiseşte că pentru el critica literară a început cu Pseudo-Longinus, deci cu teoria sublimului.

BDD-A19999 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:36 UTC)

Bibliografie

Blasing 1987: Mutlu Konuk Blasing, *Poetry: The Rhetoric of its Forms*, New Haven, London, Yale University Press.

Bloom 1973: Harold Bloom, *The Anxiety of Influence: A Theory of Poetry*, New York, Oxford University Press.

Bloom 1976: Harold Bloom, *Figures of Capable Imagination*, New York, Seabury Press.

Bloom 1984: Harold Bloom, *Mr America*, „New York Review of Books”, 22 November, 19–24 (www.nybooks.com/articles/archives/1984/nov/22/mr-america, accesat în 12.06.2014).

Bloom 1991: Harold Bloom, *The Art of Criticism no. 1*, interviu cu Antonio Weiss, în „Paris Review”, no. 118, Spring issue (http://www.theparisreview.org/interviews/2225/the-art-of-criticism-no-1-harold-bloom).

Bloom 1994: Harold Bloom, *The Western Canon. The books and the school of the ages*, New York, Harcourt Brace.

Bloom 1998: Harold Bloom, *Canonul occidental şi Şcoala Epocilor*, traducere de Diana Stanciu, Bucureşti, Editura Univers.

Bloom 2003: Harold Bloom, *The Sage of Concord*, „The Guardian”, 24 mai (http://www.theguardian.com/books/2003/may/24/philosophy, accesat 12.06.2014; reluat în „Times Literary Supplement”, no. 5234, 22 iulie).

Bloom 2007: Harold Bloom, *Canonul occidental şi Şcoala Epocilor*, traducere de Delia Ungureanu, Bucureşti, Art.

Bloom 2008: Harold Bloom, *Out of Panic, Self-Reliance*, „New York Times”, 11 October.

Bloom 2011a: Harold Bloom, *The Anatomy of Influence: Literature as a Way of Life*, New Haven, Yale University Press.

Bloom 2011b: Harold Bloom, *A Glimpse of the Sublime*, postat pe site-ul jurnalului „The Statesman”, 12 May (http://www.newstatesman.com/books/2011/05/literary-criticism-johnson, accesat 12.06.2014).

Cărtărescu 1999: Mircea Cărtărescu, *Postmodernismul românesc*, Bucureşti, Editura Humanitas.

Eco 1991: Umberto Eco, *Lector in fabula*, Bucureşti, Editura Univers.

Emerson 1841: Ralph Waldo Emerson, *Self-Reliance*, în Joel Myerson (ed.), *Transcendentalism: A reader*, New York, Oxford University Press, 2000, p. 318–339.

Hutchinson, Smith (eds.) 1994: John Hutchinson, Anthony D. Smith (eds.), *Nationalism*, Oxford, New York, Oxford University Press.

Manolescu 1976: Nicolae Manolescu, *Sadoveanu sau utopia cărţii*, Bucureşti, Editura Eminescu.

Manolescu 1968: *Metamorfozele poeziei*, Bucureşti, Editura pentru Literatură.

Manolescu 1987: Nicolae Manolescu, *Despre poezie*, Bucureşti, Editura Cartea Românească.

Manolescu 2003: Nicolae Manolescu, *Metamorfozele poeziei. Metamorfozele romanului*, ed. a 2-a, ediţie de Mircea Mihăieş, Iaşi, Polirom.

Martin 1981: Mircea Martin, *G. Călinescu şi „complexele” literaturii române*, Bucureşti, Editura Albatros.

BDD-A19999 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:36 UTC)

"Fanatical Partisanship". Some Questions on the Obsession for Model in Literary Criticism

This article focuses on the problem of Model, in literary criticism, from a theoretical point of view, trying to put forward some questions on the nature of the Model literary critics had in mind when constructing their systems or simply when rejecting or, on the contrary, when praising a poet. The author of this article started from the general sense that Romanian critics have always been akin to Models, and an important critic like G. Calinescu may illustrate this tradition, in terms of rhetoric, critical style, but also on ideological grounds. Romanian postwar modernist and postmodernist critics alike propose theories, canons etc. which are founded on a Model, chosen and applied consciously or not. The model, in this view, shares elements with similar concepts like literary canon or paradigm, but a Model would prevail over them hierarchically. Model is endowed wih a more complex and profound value and it pre-determines the deliberate or „obsessional" choices of the critic (we use the suggestions of a unique book in Romanian culture, that of professor Mircea Martin, on the obsessional nature of Calinescu's criticism). We chose a relevant fragment from a book by Nicolae Manolescu, who most tried, among Romanian postwar critics, to deliver a complete and undiscusable literary canon, even if of a postmodernist type. This fragment talks of the "great poet", maybe not yet born, in terms of a literary messiah. This crucial fragment would be the starting point of the comparison to another theory of the Model, developed by the famous American critic Harold Bloom, in his many books and also in his articles published in important journals like "The Guardian", "New Statesman" etc. The main purpose of the comentary is to grasp the ideological, cultural, political and religious meanings Harold Bloom invested in his theory of the American model – Emerson. The portrait he renders of this national, foundling father of the American spirit is extremely eloquent for the more profound meaning of his theory. The literary model is not only a matter of literature and culture, the national ideology does not explain the paroxism, the sublime invested in it. In the most recent article on Emerson, Bloom clearly deconspires the religious (Iudaic) meaning of his literary perspective. Putting together all these relevant fragments and analysing the system Bloom made of different pieces, across decades, permits us to perceive the profound meaning of his theories (the theory on sublime, the anxiety of influence): all is about the religious nature of the Model and about the religious "expectation" of the critic, himself a sort of messiah. The great Poet – the "not yet born" or that to come – is a sort of a "literary messiah". It is a perspective that has to be reinvented, says Bloom, in the Age of media Disinformation.

BDD-A19999 © 2015 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.143 (2026-11-18 21:02:36 UTC)